

Innspill til ny driftsordning for scenekunstkompanier

Assitej Norge er en medlemsorganisasjon for scenekunstnere- og kompanier, og er en del av verdens største nettverk for scenekunst for det unge publikummet – Assitej International.

Vi mener det i dag er et kunstig skille mellom scenekunst i institusjonene og det frie feltet. Det frie feltet er primærleverandør inn til DKS og står for mesteparten av eksport av scenekunst – begge satsningsområder gjennom Scenekunststrategien og Barne- og Ungdomskulturmeldingen. Majoriteten i Norsk Skuespillerforbund jobber i det frie feltet, de aller færreste skuespillere er fast ansatte. Det samme gjelder for dansere. Regissører og koreografer er alle frilansere, og de fleste jobber også innen det frie feltet. Det er ikke mangel på talent eller dårligere kunstnerisk kvalitet som gjør det frie feltet mindre profesjonelt enn institusjonene, det er mangelen på midler som er nødvendig for profesjonalisering i alle ledd. Det er derfor svært velkomment at man nå oppretter en ny driftsordning for scenekunstkompanier, 4 millioner er bare dessverre altfor lite. SVs forslag på 15-20 millioner er også for lite, men i hvert fall en god begynnelse.

Det unge, det voksne og det internasjonale segmentet

Assitej Norges interesseområde er selvsagt å fremme scenekunsten for det unge publikummet primært.. Vi opplever likevel at det kan være hensiktsmessig å ikke se det frie feltet som ett felt, men inndelt i segmenter. Ett naturlig skille kan være blant annet scenekunst for det unge publikummet, som utgjør den største andelen i det frie feltet, og et annet kan være for det voksne publikummet. Et siste segment kan f.eks. også være de kompaniene som har internasjonale ambisjoner – og burde nok være en kombinasjon av både det unge og voksne publikummet.

Definisjon av etablert scenekunstkompani

Assitej Norge mener et etablert scenekunstkompani bør defineres som en enhet som leverer profesjonell scenekunst. Om man er etablert eller ikke bør ikke defineres ut fra meritter eller fartstid. Nye teaterkompanier leverer i like stor grad scenekunst som fordrer kontinuitet og drift for å sikre distribusjon

og kvalitet. Vi mener dog det er viktig å sikre at det frie scenekunstheltet ikke mister viktig kompetanse hos eldre utøvere når det ikke lenger er mulig å turnere f.eks. Ofte ser man at denne kompetansen går tapt ved at kompanier må legge ned på grunn av manglende driftsmidler, og kompetansen mistes til institusjoner eller andre ikke-relaterte bransjer. For å beholde profesjonalitet og kunstnerisk kvalitet etter ønsket nivå, bør man dermed prioritere fartstid som et fortrinn. Samtidig er det viktig at nyetablerte kompanier går inn i en god arbeidspraksis for å unngå at man fortsetter ukulturen med å produsere kvalitet, til f.eks. DKS, til for lave kostnader. På den måten kan man få bukt med denne ukulturen inne produksjonspraksis i det frie feltet.

Fordeling av midler

Den avsatte summen til denne nye ordningen er så lav at den knapt vil dekke driftsutgifter til ett enkelt kompani. Vi mener driftsmidlene vil gi best og mest utslag som lavere summer fordelt på flere. I følge flere av Assitej Norges medlemmer som mottar driftsmidler fra f.eks fylke eller kommune, har de større nytte av mindre summer til drift, enn kun å motta prosjektmidler som sjelden rommer økonomiske rammer til drift og produsent. Generelt sett ser vi at produksjoner for det unge publikummet har få muligheter til å få fullfinansiert sine produksjoner. Scenekunstkompanier som utelukkende leverer til det unge publikummet har aldri mottatt basisfinansiering, på tross av at flere kompanier har levert scenekunst av svært høy kvalitet over en årrekke. Vi har liten tro på at disse kompaniene nå vil bli prioritert dersom man opprettholder full driftsstøtte inkludert prosjektmidler, og det vil komme færre til gode.

Sikre norsk internasjonal aktivitet innen scenekunst

Assitej Norge er en del av verdens største nettverk for scenekunst for det unge publikummet, og vi vet at frie scenekunstkompanier står for den største eksporten av norsk scenekunst. Det finnes mange gode ordninger for distribusjon av scenekunst for det unge publikummet i Norge, men ikke internasjonalt. Det vil derfor være helt nødvendig å ha ekstra driftsmidler for å kunne i større grad profesjonalisere arbeidet med denne eksporten. Selv om både Assitej Norge og Danse- og Teatersentrum legger til rette for eksport, er vi avhengige av å kunne sende ut scenekunstkompanier som er profesjonaliserte i alle ledd. Midlene til produsent og distribusjon må komme fra et sted, og det blir ikke riktig å ta disse midlene fra skuespillernes honorar – slik som ofte dessverre er praksis i dag, både i DKS og ved eksport. I utlandet er Norge et foregangsland når det gjelder scenekunst for det unge publikummet. Men sannheten er at Norge, med så få produksjons- og driftsmidler øremerket frie scenekunstkompanier, egentlig driver med sosial dumping samtidig som man soler seg i glansen av anerkjennelse. Det frie feltet har for lenge strukket seg for langt for å få blant annet DKS-hjulene til å gå rundt, og de ordningene som eksisterer har ikke fulgt den profesjonaliseringen som har skjedd i feltet de siste 10 årene. Behovet for å sikre de skapende kunstnerne og produsent/drifts-leddet er skrikende.

Økte distribusjonsmuligheter

Ved å øke midlene til driftsmidler til frie scenekunstkompanier vil man sikre ambisjonene i den nye scenekunststrategien om å kunne øke distribusjon, da det krever midler til drift. Den nye barne- og ungdomskultur-meldingen har et krav om profesjonell scenekunst av høy kvalitet, men dette følges ikke opp med økte bevilgninger til f.eks. DKS. De frie scenekunstkompaniene er primærleverandør av scenekunst til det unge publikummet, ved å sikre dem driftsmidler vil man ivareta dette kravet og det viktigste publikummet.

Tilrettelegging for exit-strategier fra driftsordning

Mange kompanier opplever det som vanskelig å miste driftsmidler. Vi har likevel forståelse for at det skal være en exit på midlene da det vil gjøre det mulig for nye å komme til. Assitej Norge foreslår derfor at ordningen kan se slik ut:

Inngang:

Periode 1: 3 år (basert på de siste 5 årene)

Man kvalifiserer til å motta driftsmidler ut fra objektive kriterier som f.eks produksjon og distribusjon. Det vil si at man da ikke nødvendigvis tar utgangspunkt i kvalitative vurderinger. Man kan da f.eks. vurdere kandidater ut fra de siste fem åras distribusjons/produksjons-historikk. Man bevilges da driftsmiddelordning på f.eks. 3 år for å få kontinuitet på plass.

Periode 2: 3 år (Basert på aktivitet de siste 3 årene)

Her forlenges perioden dersom man har opprettholdt et tilfredsstillende aktivitetsnivå av produksjoner med høy kvalitet. I denne perioden legges det til rette for og et krav om å se på alternative inntjeningsmuligheter for å sikre videre drift. Dette baseres på tanken om at scenekunstkompaniet er en aktør i en kulturell næring som innehar verdifull kompetanse som kan brukes utover sitt kjerneområde for å sikre drift.

Målsetting er da at scenekunstkompanier på denne ordningen innen 6 år da har skapt kontinuitet og drift som muliggjør at næringen kan stå på egne bein i forhold til videre drift. Institusjonaliserte scenekunstbedrifter innhenter eksterne sponsorer utover statsstøtten, og andre inntektskilder for å ivareta sin drift. Frie scenekunstkompanier kan dermed også forventes å sørge for egen drift. Nationalteatret har f.eks. mentorprogrammer, driver lederutvikling og andre aktiviteter for inntjening der skuespillere og andre tilknyttet institusjonen tilbyr sin kompetanse inn mot annen næring. Dette mener vi kan være muligheter også for scenekunstkompanier i det frie feltet. Ovasjonsprogrammet, som Norsk Kulturråd har kjørt den siste tiden, har søkelys på kunst som næring – men mer med fokus på oppstart og organisering. Vi foreslår at man oppretter et tilsvarende program som synliggjør og utvikler kompetanseområder for scenekunstnere som kan bidra til egne inntjeningsmuligheter utover scenekunstproduksjon.

Tusen takk for muligheten til å komme med innspill. Vi går gjerne i dialog videre på hvordan denne ordningen best kan organiseres. Som eksperter på scenekunst for det unge publikummet, og ikke minst på eksport av denne til utlandet – samt import fra utlandet, ønsker vi å være en naturlig scenekunstorganisasjon å henvende seg til i scenekunstspørsmål.

Med vennlig hilsen

Ingvild Lien, daglig leder i Assitej Norge

Ingvild.lien@assitej.no, +47 46503788